

1937 | 2007 | 70JAAR

mebest

70^e jaargang nr.6 2007, november/december, verschijnt 1x in de twee maanden
Informatie over: Afbouw en afwerking in de nieuwbouw, renovatie en restauratie

Mebest is een uitgave van het Bedrijfschap Afbouw

Wonen in een loft is in. Aantrekkelijke locaties – want vaak in de binnenstad –, een groot woonoppervlak dat doorgaans vrij is in te delen, en niet zelden in een aansprekend pand. Zoals het voormalige douane-entrepot en Rijksmonument 'De Nederlanden' in Schiedam. In een van de loft-woningen is een zeer bijzondere badkamer gebouwd. Of beter gezegd: gegroeid. De organische vormen en de tadelakt afwerking ogen zeer natuurlijk én ze staan ver af van de blokkendoos die aanvankelijk was bedacht. >>

Tadelakt badkamer steelt de show in Schiedam

1) Van servet naar loft.

elt damse loft

VAN EXCLUSIEF..

Zoals veel dingen die 'hot' zijn, zijn ook loft-woningen niet precies hyper-modern en liggen ontstaansgeschiedenis en actuele gebruikssituatie mijlenver uit elkaar. Voor de eerste lofts moeten we terug naar het New York van zo'n vijftig jaar geleden. Manhattan herbergde toen nogal wat oude verlaten fabrieken en pakhuizen. De vaak forse hoge open verdiepingen en grote glasoppervlakken zorgden voor veel licht en ruimte. Dat, en de lage huren, maakte de panden vooral voor doorgaans weinig welvarende kunstenaars zeer aantrekkelijk als woon-/werkruimte. En omdat het eigenlijk illegaal was om ze als woonruimte te gebruiken, werden deze zogeheten lofts helemaal onweerstaanbaar voor dat niet alleen creatieve maar ook vaak alternatieve circuit. Ongetwijfeld hebben ze nooit voorzien welke revolutie ze daarmee in gang zetten. *Want: If you can't beat them, incorporate them.* Wat eens representatief was voor rebelseheid, anti-burgerlijkheid en non-conformisme, werd na verloop van tijd omarmd door die gevestigde orde. Het bleek immers vele malen goedkoper en praktischer om bij de herstructurering van steden de bestaande fabriekspanden te verbouwen voor hergebruik dan ze tegen de vlakte te gooien en er nieuw voor terug te bouwen.

...NAAR EXCLUSIEF

Vooral voor degenen die in de binnenstad werkten, werd het wonen in dergelijke appartementencomplexen een interessant alternatief voor de buitenwijken. Beperkt woon-werkverkeer, geen files meer; de stad werd weer aantrekkelijk om in te wonen. En dus duurder; een trendy trend, slechts weggelegd voor kapitaalcrachtiger, vaak hoger opgeleide mensen. Mensen met niet alleen behoefte aan voorzieningen als supermarkten, onderwijsinstellingen, parkeerruimte, openbaar vervoer en dergelijke, maar ook aan horeca, nachtleven, theater, musea en concerten. Zo werden wijken die vroeger vervallen en verlaten waren, plotseling bruisend en populair.

Uiteraard waaide het wonen in lofts over van Amerika naar de grote Europese steden. Naar London bijvoorbeeld, waar in de jaren negentig complete verpauperde industriewijken nieuw leven werd ingeblazen door 'loft living'.

In Nederland ligt dat allemaal wat anders. We hebben hier relatief weinig steden met een grootschalig industrieel verleden in de stadskern, en derhalve is er minder industrieel erfgoed dat tot appartementencomplex kan of moet worden verbouwd. Wezenlijker nog is dat we minder van dergelijke verpauperde industriestadskernen kennen dan de New Yorken en de Londens. Maar uiteraard willen we wel meedoen aan die daar zo succesvolle woontrend. Dat gebeurt dan vooral door zogeheten new lofts of loft inspired appartementen te bouwen. Lege hulzen dus, met niet veel meer dan verdiepingsvloeren en woningscheidende wanden.

APPARTEMENTENPAKHUIS

Maar het is niet allemaal nieuwbouw wat in ons land de klok slaat op loft-gebied. In Schiedam bijvoorbeeld zijn lofts gebouwd in een Rijksmonument van ruim anderhalve eeuw oud. 'De Nederlanden' stamt uit 1851 en deed tot 1992 dienst als douane-entrepot. Na ruim tien jaar leegstand kreeg het karakteristieke pand met z'n aantrekkelijke ligging - het is slechts 5 minuten lopen naar het historische centrum van Schiedam - zijn nieuwe bestemming. Bij de transformatie van pakhuiscomplex tot appartementencomplex

bleef het authentieke karakter van het gebouw echter zoveel mogelijk behouden; de sporen van gebruik en ouderdom zijn zo min mogelijk uitgewist. En de ingrepen die nodig waren om er een woongebouw van te maken zijn duidelijk afleesbaar in de bestaande structuur aangebracht. Een glaskap op een verzinkt stalen constructie overdekt de binnenstraat waarin verzinkt stalen trappen en bordessen toegang tot de 28 loft-woningen geven.

Die woningen zijn zonder uitzondering ruim, met hoogtes die variëren van 3 tot 4 meter en oppervlakten tussen de 125 en 140 m². En zoals dat hoort bij lofts werden ze opgeleverd met open plattegronden, op units voor noodzakelijke elementen als keuken, badkamer, toilet en cv na.

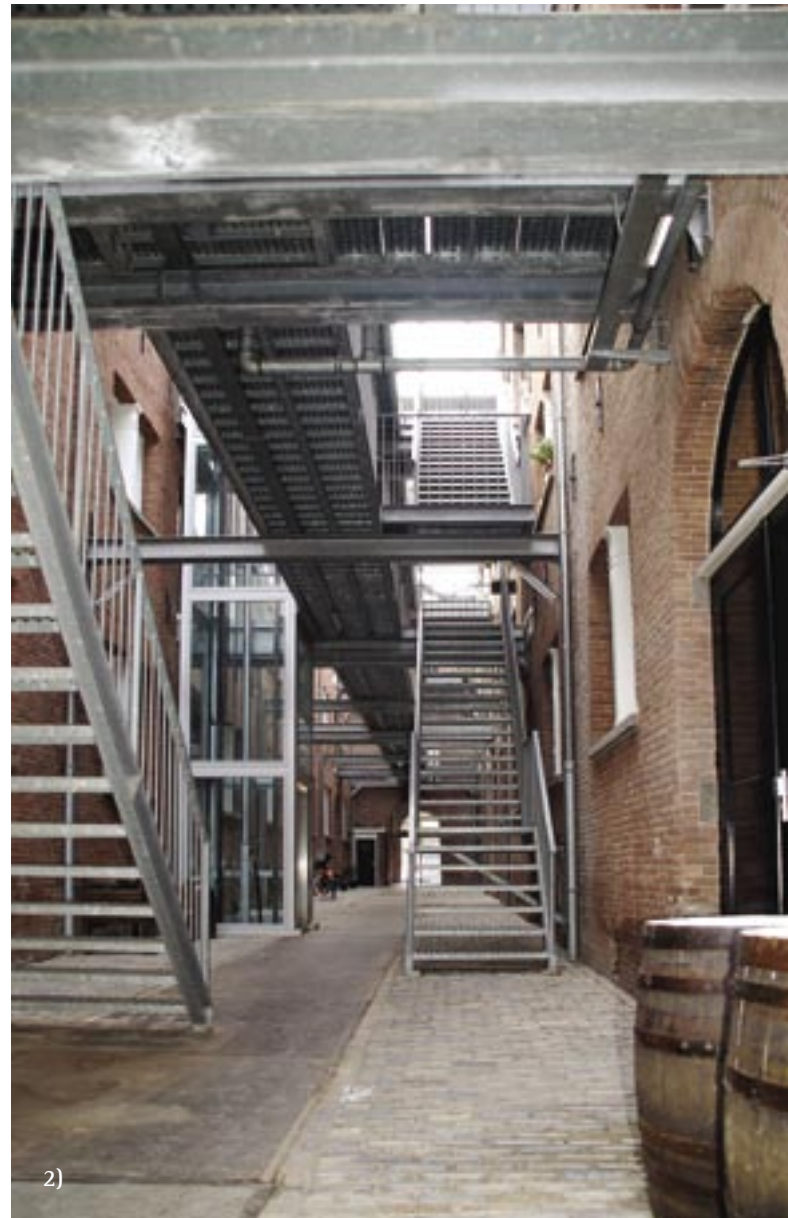
RONDUIT BUITEN DE BOX GEDACHT

Nico en Joke Capellen vonden het eigenlijk maar niets, zo'n blokken-doos met badkamer en toilet midden in hun appartement. "Het mooie van een loft is natuurlijk de open ruimte, en die wordt onderbroken door zo'n vierkant ding met muren van vloer tot plafond", vindt Nico Capellen. De organische vormen die hij en zijn vrouw liever wilden, bleken echter niet te realiseren. Dat kregen ze tenminste zo links en rechts te horen. Stukadoorsbedrijf H. Schuurink en Zn. werd dan ook in eerste instantie ingeschakeld om nog wat moois te maken van de vierkante badkamer. Een gelukkige keuze want de Rotterdamse stukadoors zagen wél mogelijkheden om de natte groep wat speelser te maken. Aanvankelijk zou dat nog voorzichtigjes gebeuren, met wat rondingen binnen de kubusvorm. Maar gaandeweg nam de fantasie

2) Door karakteristieke elementen te behouden en vernieuwingen duidelijk zichtbaar te maken, is het authentieke karakter van het oude douane entrepot bewaard gebleven.

3) Gemetseld met porisostenen en mortel op basis van hydraulische kalk. Tijdroevend want slechts een paar lagen steen per keer. Maar liever dat dan een wankel evenwicht.

4) Alle rondingen, golvingen en torderingen werden met mallen gemaakt, met een strak eindresultaat als gevolg.

4)

het voortouw. "Om een meer ruimtelijk effect te krijgen zouden we de kubus loskoppelen van het plafond; een kwestie van simpelweg de zaag in die wandjes zetten", blikt Raymon Schuurink terug. Heb je dat eenmaal in je hoofd, dan is het blijkbaar niet zo moeilijk meer om verder buiten de box te denken, richting glooiende wanden bijvoorbeeld. En al filosoferend werd ook gelijk de indeling van de natte groep tegen het licht gehouden. Vooral de plek van het toilet kon de goedkeuring van zowel stukadoors als opdrachtgevers niet wegdragen. "De deur kwam midden in het appartement uit, precies voor de keuken en het woongedeelte", klinkt Capellen nog enigszins verontwaardigd. "Niet erg esthetisch", beaamt Schuurink. Eind van het liedje was dat de kubus tegen de vlakke ging en vader Herbert en zoon Raymon een compleet nieuwe en organisch gevormde opstelling bouwden, aan de hand van de schets die Capellen op een late avond op een servetje had gemaakt.

WANKEL WANDJE

Het skelet van de nieuwe natte cel werd met porisostenen opgemetseld, vastgezet in de gewapende betonvloer. Een verstandige keuze, zo zou later blijken toen er pal naast het voormalige entrepot geheid werd. Het metselen was nog een behoorlijke opgave voor de stukadoors. "Vooral door de rondingen in de muren viel het niet mee om waterpas omhoog te metselen", blikt Raymon Schuurink terug. "We hebben een aantal stempels neergezet als geleiding. En ook een beetje als steun want zeker als het net staat duw je zo'n muurtje zo om." Voor het metselen maakten de stukadoors gebruik van Unilit 1320, een kant en klare metsel- en voegmortel op basis van natuurlijke hydraulische kalk. Die keuze werd gemaakt met het oog op de tadelaktafwerking van de wanden. "Dat doe je immers ook met een hydraulische kalk, en deze metselspecie is daar perfect op afgestemd", legt

Schuurink uit. Nadeel van deze metselspecie was wel dat het metselen wat meer tijd in beslag nam. "We konden niet in een keer een hele muur opmetselen. Als we een paar lagen hadden gedaan moesten we de specie laten drogen, anders werd het muurtje te instabiel."

De stevigheid van de muren bleef een punt van aandacht, ook bij de afwerking. Evengoed worden ze aan de buitenzijde ontsierd door twee lange scheuren.

Misschien was het anders geweest als die buitenzijde niet met een vezelverrijkte cementmortel maar, net als de binnenzijde, met hydraulische kalk was gedaan. Wanneer op alle wanden één en hetzelfde product wordt toegepast, krijg je namelijk overal dezelfde werking en worden de spanningen in de wanden optimaal verdeeld. Hydraulische kalk is echter niet bepaald het goedkoopste materiaal om mee te werken, en zeker niet noodzakelijk voor de strakke sausklare wanden die hier gewenst waren. Om kosten te besparen is dan ook de cementmortel gebruikt; maar wel een versterkte variant. Bestand tegen het heiwerk op het naastgelegen bouwterreintje was hij echter niet, en daar baalt Raymon Schuurink van: "We moeten nog zien hoe we dit oplossen. Die scheuren zitten niet alleen in een mortellaag die 2 cm dik is én met vezels is versterkt, maar ook nog in het metselwerk. Het is maar goed dat we dat aan de vloer verankerd hebben."

WATERDICHTE WANDAFWERKING

Aan de binnenzijde heeft de natte cel geen schade opgelopen. Logisch wel, het bad en de douche zijn met hydraulische kalk afgewerkt en dat materiaal kan nu eenmaal meer hebben. Maar bij de keuze voor hydraulische kalk ging het natuurlijk om die andere eigenschap; je kunt er een waterdichte tadelaktafwerking mee maken. Die waterdichtheid zit hem niet in de raaplaag die de Rotterdamse stukadoors aanbrachten. Natuurlijk is de Unilit 35 een hydraulische kalk, en zorgt

5) De uitzondering die de regel bevestigt; geen mal voor de waskom in het toilet maar gewoon een bal uit de speelgoedwinkel. En voor de speelse vloer zijn simpelweg kiezels in de specie gedrukt.

6) De ronde steen als douchevloer en details als het in de wand gestukadoorde lampje maken de badkamer nog fraaier en interessanter.

7) Al zijn de wortels van hydraulische kalk wijd en zijd verspreid, Tadelakt zal altijd verbonden blijven met Marokkaanse sferen.

8) Aan de buitenzijde hoefde de badkamer uiteraard niet waterdicht te zijn. Die kant werd dan ook niet met de toch wat prijzige hydraulische kalk afgewerkt.

9) Golvend water, uitgebeeld in porisoste en hydraulische kalk, waterdicht gemaakt met een tadelakt afwerking.

10) Geen saaie vierkante blokkendoos maar spannende ronde en golvende vormen die in de ruimte staan zonder hem in de wég te staan. En de toiletdeur zit nu discreet aan de muurzijde in plaats van recht tegenover de keuken.

hij met zijn grove korrel voor een zeer dampdoorlatende laag die prima in het systeem past. Vader en zoon Schuurink gebruikten hem echter vooral om de wanden te nivelleren en om de grove vormen aan te brengen. Voor de waterwerendheid moest de volgende laag zorgen, de minerale saneringsmortel Unilit 30; uiteraard ook op basis van hydraulische kalk. Als laatste kwam er een dubbele afwerklaag op die de tadelaktwanden hun uiteindelijke kleur gaf. Daarvoor hadden de stukadoors van Schuurink kalkechte natuurlijke pigmenten aan de zeer

slijtvaste en waterdichte Unilit 65F toegevoegd. Welke pigmenten dat zijn geweest kan Raymon Schuurink zich niet precies meer herinneren. "Er is oker ingegaan, omber... en nog iets. Ik heb zoveel stalen gemaakt dat ik de exacte samenstelling echt niet meer precies weet. De klant heeft een idee wat voor soort kleur het moet worden en dan ga je aan de slag met je pigmenten. Wat die precies doen met elkaar is van te voren vaak moeilijk in te schatten dus de eerste tien stalen lijken nergens op. Maar gaandeweg kom je dan uit waar je wezen wilt."

9)

MALLEN MAKEN STRAKKE GOLVEN

Schuurink becijfert dat er zo'n 120 mandagen in de badkamer zijn gaan zitten, van het slopen van de kubus tot en met de laatste spaanstreek. En dat heeft alles te maken met de vorm die Capellen had bedacht. Glooiingen, draaiingen en torderingen, alles was uit de kast gehaald om het golven van water uit te beelden. "Elke ronding is anders en bij elke laag die je aanbrengt verandert de vorm. Je bent dus veel tijd kwijt aan het maken van nieuwe mallen", aldus de stukadoor. Alleen al het bad, door de Rotterdammers zelf opgemetseld met porisosteent, kostte een kleine 20 mandagen. Ook al werd de eerste aanzet voor de glooiing met porisosteent gemaakt, er moest vervolgens nog wel flink worden gestukadoord; en daar waren de nodige mallen voor nodig. "Het is een klus maar het resultaat mag er zijn", is Schuurink van mening. "Met die mallen wordt het allemaal een stuk strakker." Voorheen deden vader en zoon Schuurink dit soort werk vaak uit de hand. Dat het dan allemaal niet zo vlak en strak wordt als met mallen hoeft geen probleem te zijn bij een product als tadelakt. De natuurlijke uitstraling laat dat toe, getuige ook de twee met de hand in de wand gestukadoorde lampschalen. Maar de strakke, vlakke wanden en de gelijkmatige dikte van bijvoorbeeld de wand die om het bad heen krult zorgen in Schiedam toch voor een extra stukje exclusiviteit. En dat past ook in 2007 nog altijd, of misschien wel juist, naadloos bij het wonen in een loft. <<

10)